

*С. В. Федонюк, к. геогр. наук, доц.,
декан факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки (Україна, м. Луцьк)*

**До питання інформаційного забезпечення
транскордонної мобільності працівників
у Європейському Союзі**

*Робота виконана на кафедрі міжнародної
інформації СНУ ім. Лесі Українки*

*Fedoniuk S. V. To the Question of Information Providing
of Cross-Border Mobility of Workers in the European Union.
Discussed the problems of cross-border mobility of workers in the
European Union. The proposals to improve the opportunities for
cross-border mobility in terms of information provision*

*Keywords: cross-border mobility of workers, European
Union, information providing*

Постановка наукової проблеми та її значення. Розширення транскордонних зв'язків, зокрема в аспекті очікуваної асоціації з Європейським Союзом, зумовлює потребу в дослідженні, окрім іншого, також і перспектив транскордонного переміщення осіб та його інформаційного забезпечення.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Методологічну базу досліджень інформаційного забезпечення транскордонного руху працівників у ЄС складають доробки авторів офіційних звітів Генерального Директорату «Зайнятість і соціальні справи» Європейської комісії, зокрема таких як Гернот Нерб, Франц Гітцельсбергер, Андреас Войдїч, Штефан Поммер та ін., а також звітів організацій, що працюють у сфері оптимізації транскордонного співробітництва (зокрема, від

Об'єднання європейських прикордонних регіонів – М. Г. Рамірез, А. Вінклер) та ін.

Мета статті полягає в узагальненні результатів досліджень інформаційного забезпечення транскордонного руху працівників у ЄС в аспекті перспектив європейської інтеграції за участю України.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування результатів дослідження. Свобода руху осіб є однією із базових свобод, що лежать в основі функціонування ринку Європейського Союзу. За даними звіту щодо транскордонної мобільності працівників, у 2009 р. в межах Союзу кількість осіб, що перетинали кордон, щоб дістатися до роботи, складала приблизно 780 000 [2]. Основним стимулом для пошуку праці по іншій бік кордону є різниця в доходах і можливість знайти кращу роботу. Транскордонна мобільність, зокрема й трудова, розглядається як один з важливих чинників згуртування ЄС.

Рівень транскордонної мобільності на ринку праці залежить від різних факторів, а обмежують її існуючі відмінності в питаннях, зокрема, соціального забезпечення, оподаткування, різних пенсійних планів, різних систем освіти тощо.

Що стосується перешкод у реалізації трудових контактів, то в їх числі найбільш значущими є мова й відсутність необхідної інформації, які суттєво переважають такі негативні чинники, як відмінності в податкових системах, інфраструктурі, системах кваліфікацій, пенсійному забезпеченні чи менталітетах [2, 43]. Причому недостатність інформаційного забезпечення, як обмежуючий чинник, найбільше проявляється в країнах – «старих» членах (ЄС–15).

У звіті, складеному у 2012 р. Європейською асоціацією прикордонних регіонів, наведено таку класифікацію потреб інформаційного забезпечення транскордонного руху працівників [1]:

– потреби в інформації та послугах інформаційного характеру для працівників, які перетинають кордон щодня або щотижня, працюючи в іншій державі;

– потреби в інформації, необхідній для осіб, які працюють в країні походження, але з певних причин відвідують сусідню державу;

– інформаційні потреби осіб, які шукають працю;

– потреби в області інформації та послуг для працевлаштувачів, які шукають персонал з іншого боку кордону;

– потреби в області інформації та послуг для підприємців, які планують започаткувати нову господарську діяльність з іншого боку кордону.

Наприклад, щодо інформаційних потреб тих, хто шукає роботу то серед них – доступ до джерел місцевих агентств з працевлаштування та допомога в пошуку відповідних кандидатів, інформація про роботу порталів і ярмарків вакансій, які є найбільш популярні в інших країнах, практичні поради про те, як проводяться рекрутація і селекція в іншій країні.

Підприємці потребують інформації про діяльність адміністративних органів, які забезпечують реєстраційні й дозвільні функції щодо започаткування бізнесу за кордоном, про особливості податкового законодавства, про формальні процедури щодо започаткування бізнесу, щодо рекрутації працівників, а також – щодо вимог до працівників, які мають переїхати за кордон для роботи у новостворюваних закордонних підрозділах.

У цьому ж звіті наведено результати аналізу сильних та слабких сторін, шансів і загроз, пов'язаних із мобільністю на ринку праці в прикордонних регіонах.

Зокрема, у стосунку до зовнішніх кордонів Європейського Союзу (в тому числі й кордону з Україною), перевагами є наявні добре функціонуючі й нові мережі транскордонного співробітництва, високий рівень мотивації та професійної компетентності працівників, відкритість до нових

рішень і пропозицій у рамках транскордонної співпраці. Слабкими сторонами є структурні проблеми на ринку праці, формальні перешкоди мобільності у зв'язку з наявністю прикордонного контролю (недостатній розвиток спеціальних механізмів для жителів регіонів прикордоння), зазвичай відсутність оптимального розвитку місцевої транспортної мережі, відносно слабо розвинута система консультаційного забезпечення мобільних співробітників або обмежений доступ до інформації.

Шанси територій східного кордону ЄС полягають у зміцненні транскордонної співпраці у сфері сприяння економічного зростання та підприємництва, створення в прикордонних районах промислових та освітніх кластерів, підвищення конкурентоспроможності в міжнародному контексті, спрощення процедур перетину кордону. Натомість серед загроз – еміграція, особливо молоді, слабші позиції щодо міжнародної конкуренції, демографічні зміни, відмінності в рівні життя й рівні заробітної плати може призвести до створення дисбалансу на регіональному ринку праці, відсутність інформації про мінімальні стандарти в сусідній країні може спричинити невластивим умовам пропонованої роботи.

До пропозицій розв'язання проблем, пов'язаних із відсутністю чи недостатністю інформаційного забезпечення транскордонного руху працівників пропонується [1, 18]:

- збереження діючих осередків інформаційного забезпечення транскордонних працівників із відповідним фінансовим забезпеченням;

- збереження існуючих мереж консалтингу і служб зайнятості з метою інформаційного забезпечення транскордонних працівників у майбутньому інформацією, що походить з одного джерела;

- на додаток до стандартних веб-порталів і джерел інформації в якості інформаторів та брошур має бути як і раніше доступне індивідуальне консультування;

–оцифровка адміністративних процедур не повинна ускладнювати доступ до інформації окремих груп осіб, наприклад тих хто не має доступу до Інтернету чи недостатньо володіє іноземною мовою;

–інформація має бути легко доступною для мешканців прикордонних територій, у зв'язку з чим консультаційні центри повинні бути розташовані якомога ближче до кордонів;

–персонал зі знанням кількох мов, у тому числі з володінням мовою сусідньої країни на рівні, який достатній для комунікації між державними органами та з громадянами сусідньої країни;

–створення мережі зв'язку з іншими частинами прикордоння що зміцнює позиції регіонів і сприяє обміну інформацією, зокрема, спільних платформ на базі Інтернет та робочих груп сприяння обміну досвідом і передовою практикою між різними регіонами прикордоння;

–організовані заходи, такі як транскордонні дні консалтингу, конференції та ярмарки вакансій, що може слугувати для підвищення рівня обізнаності зацікавлених у пошуку праці в сусідній країні, а також для редукції невизначеності й упередженості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладені у статті результати дослідження інформаційного забезпечення транскордонного руху працівників у ЄС можуть бути використані в аспекті перспектив європейської інтеграції за участю України, зокрема в розбудові інфраструктури інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва на кордоні з Європейським Союзом. Базою для подальших досліджень можуть стати чинники, що пов'язані з новими можливостями для інтеграції, пов'язаними з перспективою реалізації угоди про асоціацію з ЄС.

Джерела:

1. Information services for cross-border workers in European border regions. – Gronau, October 2012.

2. Scientific Report on the Mobility of Cross-Border Workers within the EU-27/EEA/EFTA Countries. – European Commission DG Employment and Social Affairs, 2009.